

**НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВЕЋУ
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ**

Одлуком Научно-наставног већа Економског факултета у Нишу бр. 04-1385 од 27. 04. 2016. године именовани смо за чланове Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Мр Маје Стошковић, под називом "**Утицај политике заштите конкуренције на развој малих и средњих предузећа у Србији**".

На основу анализе достављене дисертације подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Биографски подаци

Маја Стошковић је рођена 3. маја 1977. године у Београду, где је завршила основну и средњу економску школу. Дипломирала је 2001. године на Економском факултету у Београду на смеру Спољна и унутрашња трговина. Магистарску тезу под називом „Унапређење конкурентности малих и средњих предузећа и предузетништва у Републици Србији“ успешно је одбранила на Економском факултету у Београду 2010. године. Од 1. 4. 2002. године запослена је у Привредној комори Београда. Тренутно је на месту секретара Центра за развој малих и средњих и предузећа и предузетника. У Агенција за приватизацију учествовала је у поступцима приватизације малих и средњих предузећа на подручју Београда. Од децембра 2005. до децембра 2006. године радила је у привредним и индустријским коморама Франкфурта, Берлина и Ханау као носилац стипендије Министарства за економску сарадњу и развој СР Немачке. Од маја до јула 2007. године учествовала је на курсу "Политика промоције регионалне индустрије земаља југоисточне Европе" у Јапану, као гост ЈИСА - јапанске међународне агенције за сарадњу. Завршила је специјалистичке студије за пореског саветника. Председница је Секције за развој малих и средњих предузећа и предузетника у Друштву економиста Београда. Учествовала је у реализацији следећих пројеката: 1. УАП "Листа 1000" – приватизација МСП, 2. ПАРТНЕРС Пројекат – Развој институционалних капацитета привредних комора на Западном Балкану и осталим пословним организацијама у области спољне трговине и услуга, 3. Смернице за пословање са ЕУ, пројекат у областима грађевинарства, трговине, саобраћаја, пољопривредни прехранбене индустрије, 4. Business Info Centre, Пројекат Привредне коморе Београда, реализација пројекта је у току, 5. Пројекат СО&СО CHAMBERS, Интернационализација МСП сектора и помоћ извозницима - пројекат ЕУ са партнерима из Италије.

Објавила је четири рада из области конкурентности малих и средњих предузећа. Активно говори немачки и енглески језик.

2. Анализа докторске дисертације

Докторска дисертација кандидата Мр Маје Стошковић, под називом "Утицај политике заштите конкуренције на развој малих и средњих предузећа у Србији" презентована је на 254 страна куцаног текста у оквиру којих постоји 41 табела, 56 графикана и 11 слика. Списак коришћене литературе садржи 151 књига, монографија и чланака и 34 интернет извора. Дисертација се, поред Увода (стр. 1-6) и Закључка (стр. 247-254), састоји из пет делова: 1. Теоријско-методолошке основе анализе конкуренције (стр. 6-46), 2. Повећања тржишне моћи и процеси угрожавања тржишне конкуренције (стр. 47-81), 3. Мала и средња предузећа као носиоци конкуренције привреде Србије (стр. 82-137), 4. Политика заштите конкуренције (стр. 138-166), 5. Анализа тржишне моћи предузећа на примеру тржишта фармацеутских производа у Србији (стр. 167-246).

Први део докторске дисертације носи наслов *Теоријско-методолошке основе анализе конкуренције*. Циљ овог дела је била анализа конкуренције и конкурентности и указивање на неопходност постојања услова лојалне конкуренције за постизање жељеног нивоа конкурентности малих и средњих предузећа и националне привреде у целини. На овај начин је створена могућност праћења логичког редоследа истраживања. Даљи ток истраживања је фокусиран на класификовање и објашњавање основних облика тржишних структура, као и картела, лојалне и нелојалне, ценовне и неценовне конкуренције, дискриминације ценама и диференцијације производа. Потврђена је теза да је историјски развој теорије конкуренције једнако дуг као и развој саме економске науке. У овој анализи кандидат у средиште пажње поставља однос између кључних економско-тржишних категорија, које се у теорији и пракси неретко и погрешно поистовећују: степен концентрације на тржишту, тржишна моћ и доминантан положај. Наведени појмови су у дисертацији јасно разграничени уз дефинисање њихове узрочно-последичне повезаности, чиме је обезбеђена методолошка основа за идентификацију кључних фактора формирања неконкурентних тржишних структура, односно неконкурентног понашања.

Други део докторске дисертације, под насловом *Повећања тржишне моћи предузећа и процеси угрожавања тржишне конкуренције*, има за циљ да на основу исцрпне теоријске експлицијe из првог дела истражи и објасни основне стратегије повећања тржишне моћи и процесе који утичу на конкуренцију. Анализа је започета дефинисањем и објашњавањем појма релевантно тржиште са аспекта производа или услуга и географске одређености. Наставак истраживања посвећен је анализи концентрације учесника на тржишту и утицају концентрације на повећање тржишног учешћа и тржишне моћи. У овом делу су анализирани методе мерења нивоа концентрације: величина тржишног учешћа, рацио концентрације n водећих предузећа, Херфиндал-Хиршманов индекс, коефицијент ентропије, свеобухватни индекс индустријске концентрације, Лоренцова крива, Цини коефицијент, индекс доминација и индекс асиметрије. Циљ овог дела рада је одређивање и дефинисање показатеља који најбоље мере концентрацију учесника на тржишту, како би се користили за анализу тржишне моћи предузећа из области производње основних фармацеутских производа и препарата у Србији. У овом делу докторске дисертације истражују се и стратегије развоја тржишне моћи, као што су: стратегија пенетрација тржишта која подразумева да се истим производом тежи повећању тржишног учешћа на постојећем тржишту, стратегија ширење (диверсификација) тржишта која је оријентисана на што већу продају новог производа на новом тржишту, стратегија освајање нових тржишта која је усмерена на освајање новог тржишта постојећим производом, стратегија диференцирања производа и стратегија развоја производа које

подразумевају иновације и инвентивност у стварању новог производа којим би се освајало постојеће тржиште.

У наставку рада пажња се усмерава на истраживање концентрације и централизације капитала у савременој привреди. На крају другог дела докторске дисертације анализирани су баријере слободном изласку и уласку на тржиште (царинске и нецаринске баријере, високи почетни трошкови инвестиције, као и видљиви и невидљиви трансакциони трошкови). Истраживање баријера које ограничавају слободан улазак и излазак са тржишта је важно, јер ова ограничења смањују могућност за постојање фер конкуренције, те их треба укинути или максимално смањити. Важан закључак у овом делу истраживања је сумиран у тези да оцена да ли неки привредни субјект има (значајну) тржишну моћ не зависи само од структуре тржишта на коме послује, већ и од низа других фактора као што су: број и тржишна моћ конкурената, карактер цена, постојање баријера уласку и изласку са тржишта, технолошки развој, иновације и сл.

Трећи део докторске дисертације носи наслов *Мала и средња предузећа као носиоци конкуренције привреде Србије*. У овом делу докторске дисертације се дефинишу мала и средња предузећа и указује на њихове основне карактеристике. Такође, на бази исцрпних статистичких података анализира се њихов значај у Србији и у Европској унији (ЕУ). Намера ове анализе је да се укаже на стање и перспективе развоја малих и средњих предузећа у Србији и упореди њихова развијеност са сродним предузећима у ЕУ. У наставку се истражује утицај глобализације на развој и конкурентност малих и средњих предузећа, као и потенцијали за њихов развој у условима ограничене конкуренције. У складу са тим, кандидату је пажњу привукла веза између конкуренције и конкурентности малих и средњих предузећа, однос малих и средњих предузећа са доминантним предузећима у грани, као и могућности и значај пословног повезивања предузећа у функцији јачања конкурентности. Циљ овог дела дисертације је и анализа значаја вертикалног и хоризонталног повезивања (умрежавање, кластеризација) за развој и конкурентност малих и средњих предузећа као реакција на ограничавање конкуренције на тржишту.

Пратећи логички ток, четврти део докторске дисертације под називом *Политика заштите конкуренције* садржи анализу политике заштите конкуренције у Србији, неким земљама у окружењу, САД и у ЕУ. Политика заштите конкуренције тежи да обезбеди деликатан баланс између различитих, међусобно често опречних, циљева којима се промовише ефективна конкуренција и економска ефикасност. Даје се јасан одговор на питање да ли је политика заштите конкуренције средство ограничавања тржишне моћи учесника на тржишту, односно да ли је политика заштите конкуренције инструмент који треба да обезбеди свим економским субјектима исти степен слободе, једнакости и шанси за успех.

Посебан пажња је посвећена регулисању злоупотребе доминантног положаја на тржишту ЕУ, контроле мерџера и аквизиција, као и на либерализацију тржишта, државне и парламентарне субвенције. Како постоји разлика између појединих земаља по овом питању, у раду се анализирају добре и лоше стране политике заштите конкуренције и даје јасан предлог за њену конструктивност у успостављању ефикасне тржишне привреде. У овом делу докторске дисертације се разматра развој политике заштите конкуренције у Србији, даје критички осврт на Закон о заштити конкуренције, Закон о контроли државне помоћи и Закон о заштити потрошача и анализира улога и значај Комисије за заштиту конкуренције, као једне од најзначајнијих институција за спровођење политике заштите конкуренције. У раду се врши и поређење између политика државне помоћи које се примењују у Европској унији и Србији.

Резултати истраживања у претходним деловима рада пружају адекватну теоријску грађу за анализу тржишне моћи предузећа на примеру производње и промета основних фармацеутских производа и препарата у Србији. У складу са тим, у *нетом делу* докторске дисертације се, на бази статистичких података, презентира веома садржајно и квалитетно емпиријско истраживање. Анализира се стање у области производње и промета основних фармацеутских производа и препарата и релевантно тржиште на коме послује мали број великих предузећа и 66 малих и средњих предузећа. И у области трговине постоји мали број велерогерија и велики број малих трговаца на велико, као и велики број учесника у малопродаји. Истраживање је спроведено на основу дефинисаних циљева и анализираних стања у датој делатности. Да би се истраживање успешно реализовало, мора се одредити релевантно тржиште, анализирати капацитети учесника и одредити степен концентрације на датом тржишту. Мерење степена концентрације вршило се на основу већег броја релевантних показатеља, детаљно представљених у другом делу: величина тржишног учешћа, ратио концентрације n водећих предузећа, Херфиндал-Хиршанов индекс, коефицијент ентропије, свеобухватни индекс индустријске концентрације, Лоренцова крива, Цини коефицијент и индекси доминације и асиметрије. Израчунавање ових показатеља представља практичну примену раније теоријски објашњених основних и најчешће коришћених метода мерења концентрације предузећа на тржишту, а доношење закључака у вези са предметом истраживања је засновано на функционисању теоријских модела у стварности. Примена метода теоријског и емпиријског истраживања омогућава сагледавање импликација доминантног положаја водећих предузећа на тржишту производње основних фармацеутских производа и препарата у Србији. Мерења концентрације предузећа на датом тржишту заснива се на коришћењу примарних и секундарних извора уз одговарајуће табеларне, графичке и дијаграмске приказе резултата. Тако добијени резултати омогућавају да се одреди узајамна веза између повећања тржишног учешћа и тржишне моћи предузећа на датом тржишту, као и да се уради компаративна анализа датог тржишта у Србији са тржиштима земаља у окружењу. Такође, основни закључци који су формулисани на основу добијених резултата су основа за дефинисање препорука креаторима политике заштите конкуренције и регулаторним телима, како би се на најбољи начин заштитила мала и средња предузећа од прекомерне тржишне моћи доминантних предузећа у грани и злоупотреба које из тога могу да проистекну.

Закључна разматрања обухватају сумарни преглед по поглављима. Указано је на кључне резултате истраживања и њихов допринос у доказивању или оспоравању полазних хипотеза.

3. Оцена докторске дисертације

Политика заштите конкуренције је један од важних делова економске политике која се бави заштитом и јачањем конкуренције између учесника на тржишту. Она је усмерена ка обезбеђивању услова за формирање и одржавање ефикасне тржишне привреде. Другим речима, циљ политике заштите конкуренције је постизање функционалности тржишта кроз промоцију и стимулисање конкурентног понашања привредних субјеката, с једне стране, и идентификација и одстрањивање ограничења конкуренције, с друге стране. Највећи проблеми у реализацији овог циља се огледају управо у идентификацији тржишних понашања, структура и рестрикција које доводе или прете да доведу до ограничавања конкуренције. Због своје комплексности, а у неким случајевима и контрадикторности, овај процес је праћен великим бројем

субјективних и арбитражних процена у различитим сегментима тржишне анализе. У том смислу, постојање одговарајуће аналитичке апаратуре за квантификацију интензитета конкуренције између привредних субјеката различите економске снаге представља важан предуслов за адекватну имплементацију заштите малих и средњих предузећа.

У економској литератури, а неретко и у практичном раду тела за заштиту конкуренције, јављају се бројне недоумице приликом спровођења анализе тржишта. То су разлози због којих је ова област под сталним притиском површних и инструисаних анализа, као и намера одређених пословних и политичких кругова да стање на тржишту представе у складу са сопственом интересном позицијом. Међутим, ову област карактеришу и честа размимоилажења у ставовима стручних и непристрасних кругова, па чак и представника тела за заштиту конкуренције. Кад се те разлике у ставовима покажу као посебно велике, нараста сумња у добијене истраживачке налазе, па чак и у законску заснованост одређеног поступка. Ниједан систем заштите конкуренције није ослобођен ових разлика, али се чини да су оне учесталије у земљама са кратким искуством у његовој примени, као и у земљама чија методологија у овој области није довољно и поуздано дефинисана.

У дисертацији се полази од хипотезе да теоријско-методолошки и економетријски инструменти за мерење концентрације и тржишне моћи привредних субјеката, који су предмет научног истраживања, пружају добру основу за објективно и непристрасно разматрање и идентификацију неконкурентног тржишног понашања. У складу са постављеним хипотезама, циљ дисертације је приказ значаја теоријско-методолошког и економетријског инструментаријума у спровођењу тзв. аналитичке тријаде, која обухвата: (1) анализу тржишне структуре, (2) анализу понашања учесника на тржишту и (3) анализу ефеката тог понашања на сектор малих и средњих предузећа. У дисертацији се истражује однос између степена концентрације на тржишту, тржишне моћи и (злоупотребе) доминантног положаја. То подразумева јасно разграничење и дефинисање узрочно-последичне повезаности наведених стања и понашања, чиме се обезбеђује методолошка основа за идентификацију кључних фактора формирања неконкурентних тржишних структура.

Актуелност предмета истраживања и интерес научне и стручне јавности за овим истраживачким подухватом има неколико чинилаца. Прво, постоји дефицит његове одговарајуће теоријске фундираности у домаћој економској литератури. Наше услове карактерише прилично скромна теоријска основа и још скромније практично искуство у развијању адекватне математичко-методолошке апаратуре која би се користила у анализи тржишта, а нарочито приликом мерења тржишне моћи привредних субјеката. Друго, предмет истраживања карактерише изразита комплексност и контрадикторност. Чињеница да су монополи и велика тржишна моћ у одређеним секторима привреде и у одређеном тренутку пожељни, да поступак одређивања релевантног тржишта подразумева висок степен арбитражности и субјективности, да се контрола концентрација врши на основу претпостављених (будућих) ефеката по интензитет конкуренције и економску ефикасност, политику заштите конкуренције чини сложеном материјом. Треће, резултати политике заштите конкуренције Србију сврставају у групу земаља са најскромнијим донетима. Искуства показују, а актуелна пракса у Србији то у потпуности потврђује, да се у транзиционим земљама највеће тешкоће односе управо на изградњу модерне структуре тржишта која би била у функцији обезбеђивања интензивне и ефективне конкуренције. Ниска међународна конкурентност малих и средњих предузећа у Србији намеће потребу за повећањем институционалног капацитета, доградњом регулативе и конципирањем политике

заштите конкуренције на начин који ће обезбедити изградњу ефикасне тржишне привреде.

У изради докторске дисертације су се користила постојећа теоријска сазнања употпуњена оригиналним доприносом да би се дошло до практичних решења, закључака и конкретних предлога. Комплексност тематике овог рада захтевала је стриктну заснованост на теоријским и практичним решењима уз коришћење адекватних научних метода и техника. У истраживању су примењивани општи научни методи, као и одговарајући методолошки поступци и технике карактеристичне за истраживање у области друштвених наука. Неке од њих су: метод анализе и синтезе, индуктивно-дедуктиви метод, као и метод апстракције којим је истраживање усмерено ка кључним елементима у анализи тржишне структуре, интензитета конкуренције и идентификацији монополских тенденција. У пројектовању даљег правца развоја политике заштите конкуренције Србије било је потребно сагледати искуства земаља ЕУ и САД, као и искуства земаља са упоредивим економско-историјским наслеђем (земље у окружењу), па је примена компаративне анализе у појединим деловима рада нарочито изражена. Микроекономски модели, као начин приказивања фактора који имају пресудан утицај на понашање тржишних актера, коришћени су у анализи неконкурентних тржишних структура.

Како се показало, процес идентификације тржишних структура и понашања које доводе или прете да доведу до ограничавања конкуренције карактеришу бројни проблеми. Примена предложене аналитичке апаратуре пружа добру основу за објективно расуђивање и идентификацију неконкурентног тржишног понашања. При томе треба имати у виду да правилност у одређивању релевантног тржишта опредељује тачност добијених истраживачких резултата, а тиме и веродостојност примењене економске анализе.

Важан допринос докторске дисертације је остварен развијањем теоријско-методолошких и економетријских инструмената за мерење концентрације и тржишне моћи привредних субјеката. Испитивањем наведене аналитичке апаратуре, како у теоријском, тако и у практичном делу дисертације, указано је на проблеме који се јављају приликом идентификације неконкурентног понашања привредних субјеката, али и на значај постојања стандардизованих процедура у анализи тржишта. Релевантна је и чињеница да сваки од анализираних показатеља концентрације и метода за мерење тржишне моћи са собом носи и одређена ограничења, па разумљивост и применљивост добијених резултата често зависи од аналитичности и субјективне процене истраживача. Другим речима, свако тржиште представља „случај за себе“. Самим тим, уважавање специфичности случаја и тренутака у којима се анализа врши представља важан принцип у избору најпогодније методе или сета техника које ће се користити за мерење интензитета конкуренције. На тај закључак јасно упућује и практичан део овог истраживања.

Да би резултати анализе били потпуни и применљиви, уз израчунавање индекса концентрације, кандидат је применио и читав низ додатних показатеља како би се употпунила слика о динамици тржишне структуре и интензитету конкуренције. У фокусу истраживања је однос доминантних и малих и средњих предузећа. Сходно томе, посебна пажња је посвећена факторима као што су: цене примарних и финалних производа (као и њихов паритет), потенцијална конкуренција и тржишне баријере. Сви истраживачки налази указали су на постојање значајне тржишне моћи произвођача – великих фармацеутских компанија. Основни закључак је да на тржишту фактора производње и на тржишту фармацеутских производа доминира мали број (великих) предузећа која имају значајно тржишно учешће и тржишну моћ, те да су због тога угрожена мала и средња предузећа .

Поред наведеног, анализирани су и мере економске политике које имају важан утицај на конкурентност малих и средњих предузећа. Намера кандидата била је да укаже на значај усклађености политике заштите конкуренције са другим мерама владине политике, будући да дисконтинуитет и сукобљавање појединих мера може довести до потирања раније постигнутих резултата, или чак до стварања конфузије и контра ефекта.

Посебну вредност дисертације чини метод и садржина спроведеног емпиријског истраживања. У овом делу рада кандидат је указао на утицај доминантног положаја на тржишту фармацеутских производа у Србији. Резултати тог истраживања могу користити креаторима економске политике, а посебно надлежним органима политике заштите конкуренције, за прецизно одређивање тржишног учешћа и идентификовање и санкционисање злоупотребе доминантног положаја на тржишту. Такође, емпиријском анализом тржишта кандидат је показао да се Србија суочава са бројним и сложеним проблемима у области заштите конкуренције и да постоје одређене контрадикторности у актуелним мерама домаће економске политике. Са циљем да се пружи допринос у решавању тих проблема, кандидат је у дисертацији предложио смернице побољшања положаја малих и средњих предузећа и правце даљих истраживања који могу допринети економском развоју.

Емпиријско истраживање упућује на сложене проблеме са којима се Србија суочава у области заштите конкуренције, при чему је тржиште фармацеутских производа послужило као добар пример да се узроци и последице тих проблема детаљније истраже. Будући да природа проблема превазилази постављени истраживачки оквир, кандидат није био у могућности да предложи чврста и конкретна решења, већ начелне смернице побољшавања и правце даљих истраживања који могу допринети њиховом решавању.

Емпиријска провера постављених хипотеза базирана је на дескриптивним и економетријским методама примењеним на примеру фармацеутске индустрије у Србији. Емпиријско истраживање је засновано на теренском истраживању и коришћењу података прикупљених преко надлежних организација, као што су: Агенција за привредне регистре, Републички завод за статистику, Министарство здравља, Привредна комора и Комисија за заштиту конкуренције Републике Србије. Значајан додатни извор података представљају публикације међународних институција и организација.

Кандидат је успешно потврдио хипотезе постављене у пријави докторске дисертације. Поред основне хипотезе, која је потврђена у теоријском, а након тога и у практичном делу рада, емпиријска анализа спроведена на конкретном тржишту у Србији сугерише верификацију осталих хипотеза наведених у пријави.

На основу дефинисаног предмета и циља истраживања, а кроз процес преиспитивања и доказивања научних хипотеза, добијен је низ истраживачких налаза који указују на значај политике заштите конкуренције за развој малих и средњих предузећа. Значајан допринос дисертације је идентификација и анализа неконкурентних тржишних структура, односно неконкурентног понашања учесника на тржишту.

Имајући у виду дефицит домаће економске литературе из ове области, као и недостатке интерпретације феномена конкуренције и, посебно, њеног нарушавања, у дисертацији је систематизован приступ који омогућава примену ширег концепта анализе малих и средњих предузећа. Такав концепт пружа јасан увид у значење и узрочно-последичну повезаност кључних института у праву и политици конкуренције: тржишне концентрације, тржишне моћи и злоупотребе доминантног положаја.

Докторска дисертација је остварила кључне циљеве научног финансирања утицаја политике заштите конкуренције на развој малих и средњих предузећа. Указано је да концентрација на тржишту доводи до ограничавања тржишног учешћа осталих (економски слабијих) учесника. Повећање тржишног учешћа по правилу прати раст тржишне моћи која може довести до ограничавања конкуренције. У том процесу мала и средња предузећа су најугроженија због своје мале економске, пословне, ресурсне и тржишне снаге. У настојању да се сачува здрава конкуренција на тржишту и да се свим предузећима пружи иста шанса за пословање, у дисертацији се предлажу директне или индиректне мере чији је циљ заштита конкуренције и спречавање ограничавања слободне конкуренције. На тај начин се штите мала и средња предузећа од злоупотреба доминантних предузећа на тржишту. Остварење наведених циљева се врши дефинисањем и спровођењем одговарајуће политике заштите конкуренције. Указано је да је задатак те политике спречавање и санкционисање свих активности које имају за циљ ограничавање, угрожавање и рестрикције конкуренције на релевантном тржишту. У дисертацији се дају предлози креаторима политике заштите конкуренције како би се нашла најбоља мера између различитих циљева којима се промовише ефективна конкуренција и економска ефикасност учесника на тржишту. То представља допринос научној и стручној расправи о стању и перспективи политике заштите конкуренције у Републици Србији.

Допринос дисертације је емпиријско истраживање у виду секторске студије фармацеутске индустрије у Србији. Идентификовани су сви произвођачи и трговци и утврђен степен концентрације у свим тржишним сегментима. Допринос дисертације је и примена посебне методологије утврђивања релевантног тржишта фармацеутских производа и поступци егзактног мерења тржишног учешћа на том тржишту. Ова секторска анализа указује на високу концентрацију и доминантни положај неких учесника, што може бити корисно за рад Комисије за заштиту конкуренције као регулаторног тела у области заштите конкуренције.

4. Закључак и предлог Комисије

Мр Маја Стошковић је проучила обимну и разноврсну литературу релевантну за проблематику заштите конкуренције и мерења концентрације и тржишне моћи привредних субјеката. Кандидат је на бази коректно систематизованих постојећих знања из области која је предмет дисертације остварио научни допринос анализом односа тржишног учешћа и тржишне моћи, као и избором модела мерења тржишне моћи. Уз то, кандидат је спровео сопствено истраживање тржишта фармацеутских производа у Републици Србији. Сагласно амбициозно постављеним оквиром истраживања, кандидат је отворио бројна питања и дилеме развоја малих и средњих предузећа и на те изазове одговорио научном коректношћу пружањем одговора и давањем препорука креаторима политике заштите конкуренције.

На основу детаљне анализе садржаја, коришћених метода, као и остварених циљева истраживања, Комисија закључује да докторску дисертацију одликује актуелност и завидна научна заснованост. Кандидат је успео да оригинално систематизује постојећа знања, изабере релевантне проблеме и обради их коришћењем савремених теоријско-методолошких сазнања из ове области. Тако је успео да теоријски финансиране концепције имплементира на решавање конкретних практичних проблема. Изражен је и добар системски приступ у истраживањима и анализи, уз јасан и убедљив стил излагања

Имајући у виду све аргументе наведене у овом Реферату, Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације са задовољством предлаже Научно-наставном већу Економског факултета у Нишу да прихвати *позитивну оцену* докторске дисертације кандидата Мр Маје Стошковић, под називом "**Утицај политике заштите конкуренције на развој малих и средњих предузећа у Србији**".

У Нишу, 17. мај 2016. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

- 1. Др Бобан Стојановић, редовни професор
Економског факултета у Нишу**

-
- 2. Др Сретен Ђузовић, редовни професор
Економског факултета у Нишу**

-
- 3. Др Љиљана Максимовић, редовни професор
Економског факултета у Крагујевцу**
-